מחוון: מבחן במשנה בבא מציעא פרק ב

מחוון של המורה החדש. לקבל כל תשובה נכונה ומנומקת, גם בניסוח אחר. בסוגריים: מקור התשובה, ובמקומות שצוין גם פירוש הרע"ב, הגמרא או הרמב"ם (לידיעת המורה, לא נדרש מן התלמידים).

1 **חלק א:** ב. "הרי אלו שלו": למטבעות פזורים אין סימן, ולכן הבעלים התייאשו (מתייאשים) מהם.

2 **חלק א:** ב. חייב להכריז. הסימן הוא המספר וצורת ההנחה: שלושה מטבעות מונחים זה על זה (כך מסביר הרע"ב).

3 **חלק א:** ב. שלושה רגלים, ואחרי הרגל האחרון שבעה ימים. (תשובה א היא דעת רבי מאיר.)

4 **חלק א:** ג. "לא יגע בהן עד שיבא אליהו": הם לא מתקלקלים כשמונחים, וזכוכית נוחה להישבר (לפי הרע"ב).

5 **חלק א:** ב. "אבדתו ואבדת אביו, אבדתו קודמת".

6 **חלק ב:** מציאה שאין בה סימן: בעליה לא יכולים להוכיח שהיא שלהם, ולכן הם מתייאשים ממנה כשהם מגלים שאבדה, והיא של המוצא. מציאה שיש בה סימן (כלי, מקום, מספר, קשר): הבעלים לא מתייאשים, כי הם יכולים לתאר אותה ולקבל אותה בחזרה, ולכן המוצא חייב להכריז. (3 נק' על ההבחנה, 3 נק' על שימוש נכון בשני המושגים.)

7 **חלק ב:** א. השמלה היא דוגמה בפסוק ("וכן תעשה לשמלתו"), והמשנה לומדת ממנה כלל: כל דבר שיש בו סימנים ויש לו תובעים, חייב להכריז. ב. "סימנים": משהו מיוחד שבעל החפץ יכול לתאר ולהוכיח בו שהחפץ שלו. "תובעים": יש לו בעלים שמחפשים אותו ודורשים אותו, כלומר לא התייאשו ממנו (הרע"ב: שמלה נעשית בידי אדם, ויש לה בעלים).

8 **חלק ב:** א. אבדה שיכולה להרוויח את המזון שלה בעבודה, כמו פרה או חמור (כך בברייתא בגמרא, בבא מציעא כח ע"ב; הרע"ב: שור וחמור), המוצא מעביד אותה ומאכיל אותה ממה שהיא מרוויחה עד שיבואו הבעלים. אבדה שרק עולה כסף לטפל בה ואינה מרוויחה, למשל אווזים ותרנגולים שהטיפול בהם מרובה מן התועלת, נמכרת, והמוצא שומר את הכסף לבעלים. ב. התורה לא מסתפקת ב"תחזיר": צריך לחשוב איך ההשבה תהיה טובה לבעלים. אם נאכיל זמן רב בהמה שאינה עובדת, ההוצאות יעלו על שוויה, והבעלים יפסידו. (לקבל דוגמאות אחרות שמתאימות לכלל.)

9 **חלק ב:** מן הפסוק "השב תשיבם" (דברים כב). התורה כופלת את הפועל ("השב" וגם "תשיבם"), ומכאן לומדים שההשבה אינה פעם אחת בלבד (הרע"ב: "התורה ריבתה השבות הרבה"; בגמרא, בבא מציעא לא ע"א, רבא אומר ש"השב" לבדו כבר משמע "אפילו מאה פעמים"). 2 נק' על הפסוק, 2 נק' על ההסבר.

10 **חלק ג:** כן, הם שלה. "מעות מפוזרות" ברשות הרבים הן מן המציאות ש"הרי אלו שלו" (משנה א). אין בהן סימן, ולכן בעליהן התייאשו. (2 נק' על הדין, 2 על הנימוק.)

11 **חלק ג:** (1) המטבעות הפזורים שלו: "הלוקח פרות מחברו... ומצא בהן מעות, הרי אלו שלו" (משנה ד), כי אין בהם סימן ואי אפשר לדעת של מי הם. (2) המטבעות הקשורים: "אם היו צרורין, נוטל ומכריז", כי הקשר והמספר הם סימן. (לפי הרע"ב הדין "שלו" הוא דווקא כשהמוכר קנה את הפירות מאנשים רבים, כמו הסוחר כאן.)

12 **חלק ג:** לא. "אמר את האבדה ולא אמר סימניה, לא יתן לו" (משנה ז). מי שטוען שהאבדה שלו צריך להוכיח זאת בסימנים. (ובמשנה גם: רמאי ידוע לא מקבל אפילו אם אמר סימנים, "עד דרש אחיך אתו".)

13 **חלק ג:** של רבו קודמת, "שאביו הביאו לעולם הזה, ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא". אם אביו חכם, של אביו קודמת (משנה יא). (הרע"ב: הכוונה ל"רבו מובהק", שלמד ממנו את רוב חכמתו.)

14 **חלק ג:** מכוסה: "לא יגע בו", כי כנראה מישהו הניח אותו שם בכוונה, והוא שמור. מגולה: "נוטל ומכריז", כי כנראה נפל ונאבד. (2 נק' על שני הדינים, 2 על ההסבר.)

15 **חלק ד:** כותרת: "ועד מתי חייב להכריז" (1). אומר א': רבי מאיר, "דברי רבי מאיר" בא אחרי הדין (1). דין א': "עד כדי שידעו בו שכניו" (1.5). אומר ב': רבי יהודה (1). דין ב': "שלש רגלים, ואחר הרגל האחרון שבעה ימים" (1.5). טעם: "כדי שילך לביתו שלשה ויחזר שלשה ויכריז יום אחד", הטעם של רבי יהודה לשבעת הימים (2). המקרה לא כתוב במפורש: מי שמצא אבדה שחייב להכריז עליה. (הרע"ב: הלכה כרבי יהודה.)

16 **חלק ד:** א. הראשון ראה את המציאה ונפל עליה, אבל לא החזיק בה; השני בא והחזיק בה. השני זכה: "זה שהחזיק בה זכה בה" (ראייה ונפילה לבד לא מקנות). ב. צבי שבור (וגוזלות שלא פרחו) לא יכול לברוח מן השדה, ולכן השדה של האדם "שומר" עליו כמו יד, וזוכה בו בשבילו כשהוא אומר "זכתה לי שדי". ג. צבי שרץ כדרכו, או גוזלות שמפריחים, יכולים לצאת מן השדה, ולכן השדה לא שומר עליהם ולא זוכה בהם, ודבריו לא מועילים. ד. מקרה: ראה את המציאה ונפל עליה, ובא אחר והחזיק בה. דין: זה שהחזיק בה זכה בה. (1 נק' לכל אחד. לקבל ניסוח עצמי נכון בכל הסעיפים; זהו קטע לא מוכר, ולכן העיקר הוא הבנה והנמקה.)

17 **חלק ה:** א. קורא בהם פעם אחת בשלושים יום, ואם אינו יודע לקרוא, גולל אותם (הרע"ב: כדי שלא יתעפשו, ושייכנס בהם אוויר). ב. כששניים קוראים יחד, כל אחד מושך אליו, והספר עלול להיקרע (כך הרע"ב). ג. טובת הבעלים: המוצא שומר על האבדה שלא תתקלקל עד שתוחזר, ולא משתמש בה לטובת עצמו. (2 נק' לכל סעיף.)

18 **חלק ה:** לא ייכנס: "ואם היתה בית הקברות, לא יטמא לה" – מצוות השבת אבדה לא מתירה לכהן להיטמא למת. ואם אביו אמר "הטמא" או "אל תחזיר" – "לא ישמע לו". (הרע"ב: גם כיבוד אב ואם לא מתיר לעבור על מצווה, כמו בפסוק "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו".) (3 נק' לכל חלק.)

19 **חלק ה:** לא את כל השכר: "לא יאמר לו תן לי סלע, אלא נותן לו שכרו כפועל בטל", כלומר כמה שאדם היה מוכן לקבל כדי לעזוב עבודה קשה ולעשות עבודה קלה כזו (הרע"ב). אם יש שם בית דין, הוא יכול להתנות לפניהם מראש שיקבל את שכרו המלא. (2 נק' על הדין, 2 על ההסבר.)

20 **חלק ה:** (1) אינה אבדה: "מצא חמור או פרה רועין בדרך, אין זו אבדה", כי הבעלים כנראה הניחו אותם שם (הרע"ב: "שמדעת הניחוה שם"). (2) ו-(3) אבדה: "חמור וכליו הפוכין, פרה רצה בין הכרמים, הרי זו אבדה", כי ברור שהבעלים לא יודעים שהם שם. (1 נק' לכל מקרה, 1 על ההסבר.)

משנה בבא מציעא פרק ב – אלו מציאות · מחוון · המורה החדש · נוצר בבינה מלאכותית